

фармацевтичного спрямування, які поповнюватимуть лави національної інтелігенції з ціннісною парадигмою високої духовності й людяності, універсальності знань.

Список використаних джерел

1. Гадамер Г.-Г. Истина і метод / Основи філософської германістики. У 2-х т. Київ: Юніверс, 2000. Т. 1. 459 с.
2. Потебня А.А. Мысль и язык. Одесса, 1992. 189 с.
3. Франко І. Из секретів поетичної творчості: Збір. тв. у 50 т. Київ: Наукова думка, 1981. т. 31. С.45–118.

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК ЯК НЕОБХІДНОГО КОМПОНЕНТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЛІКАРЯ

*Марушко Юрій Володимирович, доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри педіатрії післядипломної освіти,
Дмитришин Богдана Ярославівна, кандидат медичних наук,
доцент кафедри педіатрії післядипломної освіти,
Бовкун Оксана Анатоліївна, кандидат медичних наук,
асистент кафедри педіатрії післядипломної освіти,
Єсіпова Світлана Іванівна, кандидат медичних наук,
доцент кафедри педіатрії післядипломної освіти,
Дмитришин Ольга Андріївна,
асистент кафедри педіатрії післядипломної освіти,
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця*

Вступ. Євроінтеграція України, глобалізація наукових процесів вимагають модернізації вищої медичної освіти в Україні, диктують нові умови і ставлять високі вимоги до підготовки майбутніх лікарів та їх безперервного професійного розвитку. Для забезпечення конкурентоспроможності в сучасних умовах спеціалісту будь-якого профілю необхідно, поряд з фаховими компетентностями і знанням іноземної мови, володіти вмінням збирати необхідні факти, аналізувати інформацію, формулювати та аргументувати думку, творчо реагувати на кризові стани, бути креативним, вміти спілкуватися. Саме такі навички отримали назву *soft skills* або «м'яких» чи «гнучких» на відміну від «жорстких» (*hard skills*) спеціальних фахових вмінь, і власне їх поєднання забезпечує високоефективне виконання професійних обов'язків спеціаліста [3, с. 40].

Мета роботи – проаналізувати можливості формування соціальних навичок лікаря впродовж вивчення дисциплін педіатричного циклу для підготовки високопрофесійних конкурентноспроможних фахівців. Використано бібліографічний та інформаційно-аналітичний методи дослідження.

Основна частина. «М'які» навички – комплекс неспеціалізованих, надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і, на відміну від спеціалізованих навичок, не пов'язані з конкретною сферою. Тому формування універсальних компетентностей необхідні фахівцям для реалізації власної професійної кар'єри.

Часто «м'які» навички називають також універсальними або функціональними компетенціями, а факт володіння ними – функціональною грамотністю (functional literacy). ЮНЕСКО та Європейська комісія навіть встановили мінімальний рівень такої грамотності, необхідний кожному європейцю для того, аби «вписатися» в суспільство й не бути «соціальним інвалідом», досягти самореалізації [2].

Перелік «soft skills», необхідних у діяльності лікаря, включає: навички ефективної комунікації, лідерські якості, відповідальність, вміння працювати в критичних умовах, в команді, залагоджувати конфлікти, ставити та досягати поставлених цілей, управляти своїм часом, критично мислити, самостійно приймати рішення, здатність до креативності, самоорганізації [1, с. 13; 4, с. 46].

Ключовими навичками фахової компетентності майбутнього лікаря є професійні, комунікативні, дослідницькі та наукові [5, с. 183]. Комунікативна підготовка лікарів втілює складну, впорядковану, цілісну, динамічну систему, що функціонує відповідно до мети, завдань та принципів діяльності вищої школи, спрямовується на формування мотиваційно-ціннісних орієнтацій студентів, системи їхніх знань, умінь та навичок, розвиток творчого підходу до організації майбутньої професійної діяльності і підпорядковується меті формування в майбутніх фахівців готовності до здійснення такої діяльності [5, с. 185; 6].

Формування соціальних (soft skills) навичок поряд з фаховою підготовкою на кафедрі педіатрії післядипломної освіти відбувається впродовж вивчення дисциплін педіатричного циклу на додипломному етапі, а також під час інтернатури, стажування, спеціалізації, тематичного удосконалення лікарів на післядипломному етапі. Ефективними для реалізації цього завдання є лекції, семінари, практичні заняття, самостійна та науково-дослідна робота, а також виробнича практика студентів.

Безперервний професійний розвиток лікарів покликаний поглиблювати у курсантів не лише фахові, але й соціальні компетентності. З цією метою до тематики фахових циклів удосконалення викладачі кафедри вносять питання етики і деонтології, міжособистісного спілкування, здійснюють оновлення навчальних програм, розробляють нові ефективні тренінги та онлайн-курси.

Однією з найважливіших «м'яких» навичок вважається ефективна комунікація, яка в значній мірі забезпечує набуття інших нефахових умінь. З метою формування комунікативної компетентності у студентів та слухачів викладачі кафедри використовують різноманітні інтерактивні методи навчання, такі як метод клінічних кейсів, проблемно-дослідницький метод, метод індивідуальних навчально-дослідних та практичних завдань, метод конкурентних груп, тренінгових технологій, метод проведення наукових конференцій із застосуванням інтерактивних, міждисциплінарних та інформаційно-комп'ютерних технологій.

Ефективним методом навчання, який розвиває лідерські якості, вміння працювати в команді, залагоджувати конфлікти, критично та креативно мислити, стають розгляд клінічних ситуацій, аналіз історій хвороб складних пацієнтів. Спільні засідання гуртківців-інтернів, молодих науковців та студентів під керівництвом досвідчених професорів кафедри взаємозбагачують

всіх, вчать учасників толерантності, творчого підходу, самоорганізації, здорової конкурентності.

Виробнича практика студентів є компонентом навчальної діяльності і якнайкраще допомагає органічно поєднувати фахові та соціальні навички, комунікувати з пацієнтами, членами родини і персоналом, працювати в критичних умовах, у команді, залагоджувати конфлікти, самостійно приймати рішення.

Висновки. Методи формування соціальних навичок як необхідного компонента конкурентоспроможності лікаря потребують подальшого вдосконалення, видозміни існуючих та введення нових навчальних тренінгів і курсів, нової мотиваційної аргументації як для студентів і лікарів, так і для викладачів та керівників структурних підрозділів. Перспектива подальших досліджень полягає у виділенні пріоритетних методів навчання для набуття лікарем «м'яких» та «жорстких» навичок, які забезпечать ефективне виконання ним професійних дій.

Список використаних джерел

1. Гура О. О. Особливості розвитку м'яких навичок студентів ІТ спеціальностей засобами навчальних Scrum проектів / О. О. Гура // ScienceRise. Pedagogical Education. – 2019. – № 4. – С. 8-15.

2. Ілліна Ясна. Soft skills: універсальні навички європейського рівня [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://studway.com.ua/soft-skills/>.

3. Зайцева І. В. SOFT SKILLS – невід'ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті. - Міжвузівський науково-методичний семінар «Soft Skills – невід'ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті». - Тези доповідей 21 лютого 2020 р. - стор.40.

4. Кохан О. М. Soft skills як необхідний компонент конкурентоспроможності майбутніх фахівців. – Міжвузівський науково-методичний семінар «Soft Skills – невід'ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті». – Тези доповідей 21 лютого 2020 р. - стор.46

5. Філоненко М. М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря / М. М. Філоненко. – К.: Центр учбової літератури. – 2015. – С.182-204.

6. Чабан О.С. Комунікативні навички лікаря / Чабан О.С., Хаустова О.О., Мухаровська І.Р., Науменко Г.М. // Конспект лекцій. За заг. ред. О.С. Чабана. – К.: LAT&K, 2017. – 152 с.

ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ЕТИКЕТ У СУСПІЛЬСТВІ, ЕТИКЕТ В МЕДИЦИНІ»: ВИКЛИКИ ТА ВІДПОВІДІ

*Карпенко Катерина Іванівна, доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри філософії,
Харківський національний медичний університет*

У наукових дослідженнях останніх років «визначено, що студенти дистанційної форми навчання відчують труднощі у встановленні контакту. Вони достовірно гірше оцінюють особисті і професійні якості викладачів.